

## 1. UVODNE NAPOMENE

Radno pravo, jedna je od najmlađih pravnih grana, odnosno naučnih disciplina. Ova grana prava obuhvata sveukupnost pravnih pravila kojima se regulišu: radni odnosi, kategorije i institucije vezane za ljudska prava na radu, u vezi sa radom i povodom rada. Spada u skupinu pozitivnopravnih nauka jer izučava posebnu granu prava-radno pravo, koje vrijedi u konkretnoj državi.

Opšti predmet proučavanja radnog prava čine pravne norme, koje regulišu jednu značajnu vrstu društvenih odnosa koji nastaju, mijenjaju se i gase povodom i u vezi sa odnosima koji se uspostavljaju u zavisnom radu.

Radno pravo spada u skup pozitivno pravnih nauka, pa kao i svaka druga grana prava ima svoje izvore. Utvrđivanje izvora je od posebnog značaja za svaku pravnu granu pa i za radno pravo jer se na taj način utvrđuje način njegovog stvaranja. Za izvore radnog prava karakteristično je da se radi o velikom broju različitih pravnih normi koje se kontinuirano mijenjaju, jer tretiraju "živu" materiju koja je podložna promjenama. Izvori prava pa time i samo radno pravo se ne mogu utvrditi za sva vremena i za sve pravne sisteme. Stoga se kod utvrđivanja izvora radnog prava treba polaziti od pozitivnog prava svake zemlje.

Za izvore radnog prava se može reći, da su to svi opšti akti pravnog karaktera, koji se pojavljuju kao izvori drugih grana prava, a da je specifični izvor radnog prava vezan za kolektivne ugovore. Ipak, za izvore radnog prava karakteristično je da se radi o velikom broju raznovrsnih pravnih normi, koje se neprestano mijenjaju s obzirom da su radni odnosi promjenljivi, živi i primjenljivi društveni odnosi.

**Predmet istraživanja** ovog rada je obrada relevantne stručne teorijske, domaće i strane, pravne građe koja se odnosi na izvore radnog prava.

Ovaj rad ima za **cilj** da determiniše ulogu i značaj izvora radnog prava na razvoj domaćeg radnog zakonodavstva, te da objasni koncept izvora radnog prava na teritoriji Bosne i Hercegovine, a posebno Republike Srpske.

Polazeći od predmeta i cilja istraživanja, postavljena je **glavna hipoteza** koja se temelji na tvrdnji da je radno pravo i njegovi izvori „živo pravo“, te da je samim tim podložno promjenama u skladu sa promjenama društvenih odnosa.

Glavna hipoteza temelji se na pomoćnim hipotezama :

- (1) odrediti bliže domaće izvore radnog prava;
- (2) odrediti međunarodne izvore radnog prava;
- (3) determinisati bliže običajno pravo i sudsku praksu kao izvore radnog prava.

Dakle, početna pretpostavka rada jeste da se, na osnovu uporedne analize postojećih pristupa u određivanju izvora radnog prava, može definisati novi, univerzalno primjenjiv, sveobuhvatniji pristup koji bi zamijenio postojeće pristupe karakteristične za složenu državnu zajednicu kao što je Bosna i Hercegovina.

U radu su korišćene tri metode istraživanja, i to: (1) komparativna analiza domaćih i stranih izvora radnog prava, (2) metoda pregleda i analize pravne doktrine koja obrađuje predmet radnog prava i (3) metoda dedukcije kojom smo išli od opštih izvora ka pojedinačnim izvorima radnog prava.

Rad je koncipiran iz šest uzajamno povezanih dijelova koji razrađuju temu i koji su postavljeni na sljedeći način:

U *prvom dijelu rada*, težište je stavljeno na nastanak i razvoj radnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, s posebnim osvrtom na Republiku Srpsku.

U *drugom dijelu* su determinisani i obrađeni izvori radnog prava. *Treći dio rada* se odnosi na domaće izvore radnog prava, a *četvrti dio* na međunarodne izvore radnog prava. U *petom i šestom dijelu* determinisani su običajno pravo i sudska praksa kao izvori radnog prava.

U *zaključnom dijelu rada* su postavljene ključne konstatacije koje proističu iz postavljene problematike i koje se tiču heteronomnih i autonomnih izvora radnog prava.